

Sygn. akt III AUa 210/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Romana Mrotek
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.) SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2018 r. w Szczecinie

sprawy M. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o rentę z tytułu niezdolności do pracy

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 2 lutego 2018 r. sygn. akt IV U 1099/16

oddala apelację.

SSO del. Gabriela Horodnicka SSA Romana Mrotek SSA Jolanta Hawryszko

- Stelmaszczuk

Sygn. akt III AUa 210/18

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z 26 września 2016r. odmówił M. B. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, na skutek ujawnienia okoliczności dotyczących nieprawidłowości orzekania przez ZUS w sprawie ubezpieczonego.

Ubezpieczony zaskarżył powyższą decyzję i wniósł o jej zmianę przez przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podniósł, że w zakresie oceny niezdolności do pracy ubezpieczonego przed dniem 9.09.2009 r. zachodziła w sprawie powaga rzeczy osądzonej.

Wyrokiem z dnia 2 lutego 2018 roku Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał na stałe M. B. od 1.12.2015 r. prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy oraz prawo do dodatku pielęgnacyjnego.

Sąd Okręgowy ustalił, że M. B., ur. (...), trzykrotnie, w latach: 2005, 2009, 2012 ubiegał się o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Organ rentowy decyzjami z 29.04.2005 r., 29.01.2010 r. oraz 27.08.2012 r. odmawiał przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W toku kontroli sądowej, powyższe decyzje stały się prawomocne. M. B. 16.12.2015 r. złożył kolejny wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Lekarz Orzecznik ZUS w dniu 4.01.2016 r. uznał ubezpieczonego za częściowo niezdolnego do pracy od maja 2005 r. oraz całkowicie niezdolnego do pracy i samodzielnej egzystencji od 30.09.2009 r. Lekarz Orzecznik ZUS 18.02.2016r. podtrzymał swoje stanowisko orzecznicze. Organ rentowy decyzją z 8.03.2016 r. przyznał ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 1.12.2015 r. do 31.01.2021 r. oraz dodatek pielęgnacyjny na ten sam okres. W lipcu 2016r. organ rentowy przekazał sprawę do ponownego rozpoznania przez Komisję Lekarską ZUS w trybie nadzoru nad orzecznictwem lekarskim. Do powyższych orzeczeń orzecznika ZUS, Naczelny Lekarz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w piśmie z 29.07.2016 r. zgłosił zarzut wadliwości. Komisja Lekarska ZUS orzeczeniem z 9.08.2016r. ustaliła powstanie całkowitej trwałej niezdolności do pracy na dzień 9.09.2009 r. oraz datę powstania trwałej niezdolności do samodzielnej egzystencji na dzień 13.03.2011 r. Komisja wskazała, że całkowita niezdolność do pracy i do samodzielnej egzystencji ma związek ze stanem narządu wzroku. Komisja nie stwierdziła u ubezpieczonego powstania wcześniejszej częściowej niezdolności do pracy. Na podstawie orzeczenia Komisji Lekarskiej ZUS organ rentowy sporną decyzją z 26.09.2016 r. odmówił ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie organ rentowy uchylił swoją wcześniejszą decyzję z 8 marca 2016 r.

Sąd Okręgowy rozpoznanie w zakresie stanu zdrowia ubezpieczonego, ustalił na podstawie wiarygodnego dowodu z opinii biegłych lekarzy specjalistów: okulisty i psychiatry. W zakresie okulistyki stwierdził obustronny zanik gałek ocznych jako konsekwencja wielokrotnych odwarstwień siatkówek obojga oczu i nieodwracalną całkowitą ślepotę. M. B. jest niewidomy ze wszystkimi konsekwencjami tego stanu. Nie odróżnia światła od ciemności. Całkowita nieodwracalna ślepota czyni go trwale całkowicie niezdolnym do wykonywania jakiegokolwiek pracy. Ubezpieczony jest niezdolny do samodzielnej egzystencji. Nie porusza się samodzielnie poza mieszkaniem, nie przygotowuje posiłków, nie potrafi samodzielnie zadbać o higienę pomieszczeń i odzieży, nie prowadzi rachunków, korespondencji, nie dociera samodzielnie do lekarza, apteki i urzędów. Potrafi zadbać o higienę osobistą ubrać się i spożyć wcześniej przygotowany posiłek. Za biegłym Sąd ustalił, że częściowa niezdolność do pracy powstała w maju 2004r. kiedy ubezpieczony stał się praktycznie jednooczny. Utracił wówczas zdolność do wykonywania pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami: elektromechanika samochodowego (praca wymagająca widzenia obuocznego, które ubezpieczony utracił wskutek odwarstwienia siatkówki) oraz pracy dotychczas wykonywanej - robotnika drogowego, gdyż jest to praca ciężka fizycznie, czyli przeciwwskazana u ludzi ze schorzeniami siatkówki. Całkowita niezdolność do pracy powstała we wrześniu 2009r. kiedy nastąpiło odwarstwienie oka lewego i ostrość widzenia tego oka wynosiła początkowo 0,1, aby w krótkim czasie obniżyć się do 0,04, a w 2010 r. do poczucia światła. Natomiast niezdolność do samodzielnej egzystencji istnieje od co najmniej 2010 r., co potwierdził wynik badania okulistycznego wykonanego dla potrzeb ZUS. Sąd ustalił, że na niezdolność do pracy wpływa stan omawianego narządu, nie zaś fakt, że ubezpieczony wbrew zaleceniom lekarskim wykonywał ciężką pracę fizyczną jako osoba jednooczna z powodu odwarstwienia siatkówki. Przez wykonywanie takiej pracy odwarstwienie siatkówki pojawiło się w drugim oku i spowodowało utratę wzroku przez ubezpieczonego. Ostrość wzroku ubezpieczonego w 2010r. pozwala odróżnić światło od ciemności, ale M. B., na otwartym rynku pracy nie był zdolny do pracy biurowej, wymagającej dobrego widzenia z bliska. Osoba niewidoma ze świeżym niewidzeniem nie jest zdolna do samodzielnej egzystencji.

W zakresie psychiatrii, Sąd stwierdził trwałą zmianę osobowości po przeżyciu zaburzenia stresowego pourazowego (utrata wzroku), zaburzenia depresyjne i lękowe mieszane, nadciśnienie tętnicze. Stan zdrowia psychicznego M. B.

czyni go częściowo niezdolnym do pracy od maja 2004 r., kiedy to stał się jednooczny, oraz czyni go całkowicie niezdolnym do pracy od września 2009 r. Stwierdził również trwałą niezdolność do samodzielnej egzystencji od roku 2010. Schorzenia narządu wzroku, miały wpływ na stan psychiczny. Stany depresyjne mają nawracający charakter, występowały już w 21. roku życia. Od 2004 r. dołączyły się dodatkowe czynniki mogące wpływać na zaburzenia nastroju związane z chorobą somatyczną. Ubezpieczony miał zdolność do przekwalifikowania się, jednak w 2009 r. nastąpiło odklejenie siatkówki w oku lewym, które proces ten uczyniło nierealnym i skutkowało całkowitą niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji.

Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie, jako podstawę prawną rozstrzygnięcia wskazując art. 57, art. 12 oraz art. 13 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2017r., poz. 1383 ze zm.). Wskazał, że M. B., aby uzyskać prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy musiał udowodnić, że ze względu na stan zdrowia był znacznie wcześniej, co najmniej częściowo niezdolny. Ze opinii biegłych wynikało, że ubezpieczony stał się częściowo niezdolny do pracy w maju 2004 r. na skutek odwarstwienia siatkówki oka prawego (w kwietniu 2004r.), nieskuteczności leczenia i powstania praktycznej jednooczności. Utracił wówczas zdolność do wykonywania pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami elektromechanika samochodowego (praca wymagająca widzenia obuocznego) oraz pracy wówczas wykonywanej - robotnika drogowego, gdyż jest to praca przeciwwskazana u ludzi ze schorzeniami siatkówki. Sąd I instancji zgodził się ze stanowiskiem biegłej z zakresu okulistyki, że na istnienie niezdolności do pracy wpływa stan narządu wzroku, nie zaś fakt, że ubezpieczony wykonywał wbrew zaleceniom medycznym ciężką pracę fizyczną, która przyczyniała się do pogłębienia jego schorzeń związanych z układem narządu wzroku. M. B. nie był też zdolny do pracy biurowej, a jego zatrudnienie w hurtowni rodziców w charakterze pomocy biurowej nie stanowiło zatrudnienia na otwartym rynku pracy zwłaszcza, że pracował w niepełnym wymiarze czasu pracy i z wykorzystaniem, co do warunków pracy, szczególnych relacji rodzinnych. Sąd wskazał, że opinia biegłej z zakresu psychiatrii dodatkowo uzasadniała daty powstania kolejnych stopni niezdolności ubezpieczonego do pracy. W przekonaniu Sądu Okręgowego opinie biegłych przekonująco wyjaśniały zagadnienia wymagające wiadomości specjalnych, zaś ich wnioski, zwłaszcza biegłej z zakresu okulistyki były kategoryczne. Sąd Okręgowy w toku postępowania negatywnie odniósł się do wniosków organu rentowego o przeprowadzenie dowodu z opinii innych biegłych i nie uwzględnił zarzutów organu rentowego dotyczących opinii biegłych sądowych z zakresu okulistyki i psychiatrii, w tej kwestii odwołał się do treści art. 286 k.p.c. Sąd nie zgodził się z wnioskami organu rentowego, że utrata widzenia w jednym oku (co nastąpiło w roku 2004 r.) nie wpłynęła istotnie na stan zdrowia psychicznego ubezpieczonego, uzasadniający powstanie u ubezpieczonego częściowej niezdolności do pracy w maju 2004 r., zważywszy, że nastąpiło to gdy ubezpieczony był młodą osobą (miał 25 lat). W ocenie Sądu Okręgowego biegli sądowi wyczerpująco wyjaśnili motywy swojej oceny odnośnie oceny stanu zdrowia ubezpieczonego i ustalenia daty powstania częściowej niezdolności do pracy, co uzasadniało oddalenie wniosku dowodowego organu rentowego.

Co do zarzutu organu rentowego dotyczących zaistnienia w sprawie powagi rzeczy osądzonej (w zakresie ustalenia daty powstania niezdolności do pracy) Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 477⁹ §1 k.p.c. w sprawach dotyczących ubezpieczeń społecznych odwołania przysługują od decyzji organów rentowych. Zatem przedmiot kontrolnego postępowania sądowego wyznacza treść rozstrzygnięcia zawartego w konkretnej decyzji organu rentowego oraz, co jest oczywiste, zakres zaskarżenia odwołaniem tego rozstrzygnięcia. W przedmiotowej sprawie treść rozstrzygnięcia organu rentowego odnosiła się do konkretnych dat powstania całkowitej niezdolności do pracy oraz do samodzielnej egzystencji oraz braku takiego rozstrzygnięcia w przypadku określenia daty powstania częściowej niezdolności do pracy. Nie zachodziła w niniejszym przypadku powaga rzeczy osądzonej odnośnie kwestii ustalenia daty powstania niezdolności do pracy. W niniejszym postępowaniu Sąd kontrolował jedynie prawidłowość decyzji ZUS, która odnosiła się do żądania ubezpieczonego zawartego we wniosku z 16.12.2015 r. Sąd Okręgowy wskazał, że w dacie złożenia wniosku o rentę z tytułu niezdolności do pracy, tj. 16.12.2015 r. M. B. był bezspornie nie tylko trwale całkowicie niezdolny do pracy, ale również trwale niezdolny do samodzielnej egzystencji. Spełniał zatem przesłanki do przyznania renty i dodatku pielęgnacyjnego na stałe. Ubezpieczony w dacie wydania decyzji ZUS spełniał warunki do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy określone w art. 57 ust. 1 punkt 2 i 3 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Na dzień ustalonej w toku postępowania sądowego daty powstania

częściowej niezdolności do pracy legitymował się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze 4 lat (miał wówczas 25 lat), a niezdolność ta powstała w okresie wskazanym w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy.

Apelację od wyroku złożył organ rentowy. Sformułował zarzut naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności: 1. art. 58 ust.1 i 3 w związku z art. 57 ust. 1 pkt 3 i 3 ust. 2 i art.12 ust 2 i 3 oraz art.75 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach przez ustalenie, że ubezpieczonemu przysługuje prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy oraz prawo do dodatku pielęgnacyjnego na trwałe, w sytuacji gdy z okoliczności sprawy i zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że całkowita niezdolność do pracy ubezpieczonego powstała od 9.09.2009 r., a nie jak ustalono w niniejszym postępowaniu, że częściowa niezdolność do pracy powstała od maja 2004 r. Z okoliczności sprawy wynika, że ubezpieczony w kwietniu 2004 r. pracował jako robotnik drogowy w pełnym wymiarze czasu pracy, a stwierdzone w tym okresie zaburzenia widzenia w OL miały charakter odwracalny. Powyższe zostało potwierdzone w prawomocnych wyrokach Sądu Okręgowego w Koszalinie z 26 kwietnia 2007 r., IV U 1250/06 i z 10 czerwca 2010 r., IV U 220/10, w których przyjęto, że brak podstaw do ustalenia, iż niezdolność do pracy ubezpieczonego powstała przed dniem 9.09.2009 r.; 2. naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów zawartej w art. 233 k.p.c. przez przyjęcie na podstawie zgromadzonych w sprawie dowodów, że ubezpieczony od maja 2004 r. jest częściowo niezdolny do zarobkowania na poziomie posiadanych kwalifikacji, podczas gdy z okoliczności sprawy wynika, że brak jest podstaw do ustalenia u ubezpieczonego niezdolności do pracy przed 9.09.2009 r.; 3. naruszenie przepisów postępowania, a w szczególności art. 365 § 1 i art. 366 k.p.c. przez ustalenie przez Sąd Okręgowy w niniejszym postępowaniu, że nie zachodzi powaga rzeczy osądzonej, gdy faktycznie z mocy art. 366 k.p.c. prawomocny wyrok oddalający odwołanie w sprawie o przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, w którym ustalono datę powstania niezdolności do pracy, ma powagę rzeczy osądzonej. Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że apelacja organu rentowego jest niezasadna.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, nie uchybiając przepisom prawa procesowego, dokonał trafnej oceny zabranych dowodów i w konsekwencji prawidłowo ustalił stan faktyczny, a następnie dokonał prawidłowej subsumpcji. Trafność zastosowanych w sprawie przepisów, choć lakoniczne uzasadniona, w ocenie Sądu Apelacyjnego nie budzi wątpliwości.

W kontekście spornych okoliczności, w sprawie istotna jest kwestia prawidłowego zdefiniowania przesłanek warunkujących przyznanie prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Warunki uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy zostały określone w art. 57 ust. 1 w zw. z art. 58 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z treścią art. 57 ust. 1 ustawy renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki: 1) jest niezdolny do pracy; 2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy; 3) niezdolność do pracy powstała w okresach wskazanych w ustawie albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów. Z kolei w myśl art. 58 ust. 1 ustawy rentowej, warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 57 ust. 1 pkt 2 uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie, co najmniej: 1) 1 rok – jeżeli niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 20 lat; 2) 2 lata – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 20 do 22 lat; 3) 3 lata – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 22 do 25 lat; 4) 4 lata – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 25 do 30 lat; 5) 5 lat – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat.

Ustosunkowując się do treści apelacji, Sąd Apelacyjny wskazuje, że przedstawiona przez stronę skarżącą argumentacja odnosi się de facto wyłącznie do kwestii powagi rzeczy osądzonej. Organ w toku całego postępowania kwestionując datę ustalenia przez biegłą okulistę powstania częściowej niezdolności do pracy ubezpieczonego, podniósł wyłącznie argument, że w tym terminie, tj. maj 2004 r. M. B. pracował jako robotnik drogowy w pełnym wymiarze, co wykluczało uznanie niezdolności do pracy. Ten argument jednak skutecznie zwalczyła biegła z zakresu okulistyki wskazując, że na istnienie niezdolności do pracy wpływa stan badanego narządu, nie zaś fakt, że ubezpieczony wbrew zaleceniom lekarskim, wykonywał ciężką pracę fizyczną. Biegła psychiatra w reakcji na zarzuty organu wyjaśniła, że w styczniu

2006 roku pojawiło się rozpoznanie zaburzeń depresyjnych i tę datę można uznać za początek częściowej niezdolności do pracy z powodów psychiatrycznych.

W treści apelacji skarżący nie stawia już żadnych merytorycznych zarzutów opiniom biegłych, a jedynie podnosi kwestię nieprawidłowości procedowania Sądu I instancji. Mianowicie podkreśla, że ustalenia Sądu Okręgowego stoją w sprzeczności z ustaleniami zawartymi w prawomocnych wyrokach Sądu Okręgowego w Koszalinie z 26 kwietnia 2007 r., IV U 1250/06 i z 10 czerwca 2010 r., IV U 220/10, które to ustalenia są więc objęte powagą rzeczy osądzonej.

Taki kierunek argumentacji organu stoi jednak w sprzeczności z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy w uchwale z 24 marca 2011 r., I UZP 2/11 wyjaśnił, że prawomocny wyrok sądowy w części nieobjętej jego sentencją nie korzysta z przymiotu związania jego treścią innych organów oraz powagi rzeczy osądzonej, o jakich mowa w art. 365 i art. 366 k.p.c. Należy więc zauważyć, że w sentencjach wyroków Sądu Okręgowego w Koszalinie z 26 kwietnia 2017 i z 10 czerwca 2010 nie wskazano daty powstania częściowej niezdolności do pracy ubezpieczonego. Sąd Najwyższy wyjaśniał dalej: powaga rzeczy osądzonej w rozumieniu art. 366 KPC ma swoje granice przedmiotowe i podmiotowe. Granice przedmiotowe wyznacza przedmiot rozstrzygnięcia sądu w związku z podstawą sporu, zakresem podmiotowym objęte są zaś strony. O wystąpieniu powagi rzeczy osądzonej prawomocnego wyroku decyduje zatem kumulatywne spełnienie dwóch przesłanek, a mianowicie tożsamości stron występujących w postępowaniu zakończonym tymże wyrokiem i w kolejnym postępowaniu sądowym oraz tożsamości podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia (wyroki Sądu Najwyższego z 15.02.2007 r., II CSK 452/06 i z 6.03.2008 r., II UK 144/07). W świetle utrwalonego w judykaturze poglądu, powagę rzeczy osądzonej ma w zasadzie tylko rozstrzygnięcie zawarte w sentencji wyroku, a nie uzasadnienie (postanowienie z 25.02.1998 r., II UKN 594/97, OSNP 1999, nr 1, poz. 37 oraz wyroki z 15.03.2002 r., II CKN 1415/00; z 23.05.2002 r., IV CKN 1073/00; z 8.06.2005 r., V CK 702/04; z 21.06.2007 r., IV CSK 63/07; z 15.11.2007 r., II CSK 347/07; z 13.03.2008 r., III CSK 284/07 i z 3.06.2008 r., I UK 323/07, OSNP 2009, nr 19 - 20, poz. 267). Dopiero gdy sentencja wyroku nie zawiera wyraźnych granic rozstrzygnięcia, aby ustalić granice powagi rzeczy osądzonej, należy w pierwszej kolejności dokonać wykładni wyroku. Następnie trzeba posłużyć się treścią uzasadnienia, a jeśli nie zostało ono sporządzone, sąd orzekający musi sam - na podstawie akt sprawy - odtworzyć rozumowanie sądu, który wydał badane rozstrzygnięcie (uchwała Sądu Najwyższego z 17.09.1957 r., I CO 20/57 OSPiKA 1958, nr 10, poz. 261; postanowienie z 25.02.1998 r., II UKN 594/97, OSNP 1999, nr 1, poz. 37 oraz wyroki z 15.03.2002 r., II CKN 1415/00; z 23.05.2002 r., IV CKN 1073/00; z 8.06.2005 r., V CK 702/04; z 21.06.2007 r., IV CSK 63/07; z 15.11.2007 r., II CSK 347/07; z 13.03.2008 r., III CSK 284/07 i z 3 czerwca 2008 r., I UK 323/07, OSNP 2009, nr 19 - 20, poz. 267).

W kontekście powyższych wywodów należy stwierdzić, że niezamieszczenie w sentencji wyroku orzeczenia w przedmiocie daty powstania niezdolności do pracy oznacza, że sąd w konkretnych realiach sprawy orzekł o żądaniu przyznania renty, co jest wiążące dla stron na przyszłość, ale tylko co do istnienia, bądź nieistnienia prawa, art. 365 §1 k.p.c. Nie wiążą natomiast stron na przyszłość, nie zawarte w treści wyroku, ustalenia dokonane na potrzeby subsumcji. Z treści art. 366 k.p.c. wprost wynika, że powaga rzeczy osądzonej obejmuje tylko to co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia. W minionych postępowaniach Sąd nie przyznał prawa do renty, ponieważ nie dopatrył się niezdolności do pracy. Takie rozstrzygnięcie oznacza, że nie możemy aktualnie, właśnie z uwagi na powagę rzeczy osądzonej przyznać prawa do renty za wsteczny okres objęty wyrokami sądu, co jednak nie oznacza, że nie możemy aktualnie, przez wzgląd na dynamikę rozwoju choroby dokonać innej oceny w zakresie przesłanki niezdolności do pracy, niż dokonana w poprzednich postępowaniach sądowych. Oczywiście, przy zastrzeżeniu czynienia tego, na potrzeby aktualnego postępowania sądowego. W przekonaniu Sądu Apelacyjnego powagą rzeczy osądzonej nie są i nie mogą być objęte przesłanki ustalenia prawa o dynamicznym charakterze, w sytuacji gdy wyrok jest negatywny, ponieważ tak wąskie rozumienie tego przepisu procedury cywilnej, w istocie ograniczałoby dochodzenie przez stronę słusznie należnych praw. Wyraziście to zagadnienie rysuje się w rozpoznawanej sprawie, gdy to postęp schorzenia okulistycznego, prowadzący do całkowitej ślepoty, pozwala na obiektywną ocenę dynamiki rozwoju choroby na przestrzeni całego okresu istnienia choroby, a tym samym umożliwia optymalną kwalifikację niezdolności do pracy na przestrzeni kilkunastu lat, i przekonującą weryfikację dotychczasowych ocen formułowanych przez biegłych medyków. Tytułem uzupełnienia należy wyjaśnić, że inna

byłaby aktualna sytuacja procesowa, gdyby w minionym postępowaniu sąd ustalił przesłankę istnienia niezdolności do pracy i przyznał rentę, zaś aktualnie, z bliżej nieokreślonych względów strona dowodziłaby, że w tamtej dacie była zdolna do pracy. W takim stanie należałoby przyjąć powagę rzeczy osądzonej również w zakresie przesłanki istnienia niezdolności do pracy, właśnie dlatego, że przyznane prawo do renty było prostą konsekwencją prawną ustalenia niezdolności do pracy; inaczej mówiąc, bez niezdolności do pracy nie można było otrzymać prawa do renty. Jednak diametralnie odmienna jest sytuacja procesowa, gdy sąd wydał wyrok negatywny przez odmowę prawa do renty. Oczywiście nie ma prawa do renty, gdy nie stwierdzono niezdolności do pracy, jednak wskutek zmiany okoliczności można dojść do wniosku, że jednak ta niezdolność istniała wstecznie. Tego rodzaju stwierdzenie nie spowoduje jednak wstecznego przyznania renty, właśnie z uwagi na związanie prawomocnym wyrokiem odmawiający tego prawa, ale może wywołać skutek prawny na przyszłość, tak jak to ma miejsce w rozpoznawanej sprawie. Należy podkreślić, że istotą instytucji procesowej powagi rzeczy osądzonej i związania wyrokiem sądu jest właśnie uhonorowanie stanu pewności prawnej. W sprawie, odmienne ustalenie przesłanki niezdolności do pracy, niż to sądy uczyniły we wcześniejszych postępowaniach, w niczym nie uchybia prawomocnym wyrokom i nie destabilizuje stanu pewności prawa.

Podsumowując, w ocenie Sądu Apelacyjnego w aktualnym procesie sądowym, w którym wnioskodawca domaga się przyznania prawa do renty, jest zatem dopuszczalne prowadzenie postępowania dowodowego na okoliczność przekonującego ustalenia daty niezdolności do pracy, co też uczynił Sąd Okręgowy, dopuszczając dowód z opinii biegłej z zakresu okulistyki oraz biegłej psychiatry. Opinie obu biegłych spójnie wykazały, że częściowa niezdolność do pracy ubezpieczonego powstała w maju 2004 roku, kiedy stał się jednooczny i utracił zdolność do wykonywania pracy zgodnej z poziomem kwalifikacji (elektromechanik samochodowy) oraz pracy dotychczasowej (robotnik drogowy), oraz z momentem pojawienia zaburzeń depresyjnych. W dalszej kolejności należy stwierdzić, że w związku z tym, że niezdolność ubezpieczonego do pracy powstała, gdy miał 25 lat, tj. maj 2004 r., konieczne było wykazanie okresu składkowego i nieskładkowego wynoszącego jedynie co najmniej 4 lata (art. 57 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 58 ust. 1 pkt 4), co też ubezpieczony uczynił. Przy tym istotne jest, że rozpatrzeniu podlega prawo do renty na podstawie wniosku złożonego przez ubezpieczonego 16.12.2015 roku. W korzystniejszym dziesięcioleciu przypadającym przed zgłoszeniem wniosku udowodnił on 4 lata 9 miesięcy i 3 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Bezspornie ubezpieczony był całkowicie niezdolny do pracy w dacie złożenia wniosku, jak też data ta przypadła w okresie zdefiniowanym wg art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy rentowej (ubezpieczony objęty był ubezpieczeniem do 30 września 2015 roku).

Mając powyższe na względzie, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

SSA Jolanta Hawryszko SSA Romana Mrotek SSO del. Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk